

Posudzovanie zdravotného stavu vo vzťahu k práci

MUDr. Ahmadullah Fathi

PULSE medicine, s. r. o., Svit

Pri vypracovávaní lekárskeho posudku vo vzťahu k práci v zmysle princípu *lege artis* by mal lekár disponovať istými konkrétnymi vedomosťami. K najdôležitejším patria znalosť aktuálnych právnych predpisov, prehľad o faktoroch práce a pracovného prostredia, vedomosť o náplni lekárskej preventívnej prehliadky vo vzťahu k práci. Správne vedená dokumentácia je dôkazom poctivo vykonanej práce a zároveň právnou ochranou, hlavne vtedy, keď posudzovaný nie je stotožnený so záverom posudku. Cieľom článku je priblížiť problematiku posudzovania zdravotného stavu vo vzťahu k práci všeobecným lekárom pre dospelých.

Kľúčové slová: lekársky posudok, posudzovanie, zdravotný stav, všeobecný lekár, práca

Medical assessment of health status in relation to work

In order to elaborate a medical assessment of health status in relation to work, according to the principles of *lege artis*, the doctor should have some specific skills. Most important include knowledge of up to date legislation, overview of work and work environment factors, and mastering the content of check-ups in relation to work. Properly maintained documentation is the proof of job well done and a mean of legal protection, especially if the assessed does not approve the conclusion of the assessment. The purpose of this article is to clarify the issue of assessing health condition in relation to work to general practitioners.

Key words: medical evaluation, assessment, health, general practitioner, work

Via pract., 2016, 13(6): 264–268

Úvod

Posudzovanie zdravotného stavu vo vzťahu k práci je súčasťou každodenných aktivít v ambulanciách všeobecných lekárov pre dospelých. Vypracovanie lekárskeho posudku patrí medzi služby súvisiace s poskytovaním zdravotnej starostlivosti. Znamená to, že nie sú hradené z verejného zdravotného poistenia. Lekársky posudok je výsledkom posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu, zdravotného stavu v súvislosti s uznaním choroby z povolania a ohrozenia chorobou z povolania, bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia pri úrazoch, chorobách z povolania a iných poškodeniach na zdraví (1). Posudzovanie zdravotnej spôsobilosti na prácu sa vykonáva na základe hodnotenia zdravotného rizika z expozície faktormi práce a pracovného prostredia, a výsledkov lekárskej preventívnej prehliadky (LPP) vo vzťahu k práci.

Aktuálne právne predpisy

Právne predpisy neustále podliehajú zmenám, niektoré sú novelizované, zrušené, nahradené inými právnymi predpismi, preto je potrebné ich aktuálnosť sledovať. Túto možnosť nám ponúka webová stránka ministerstva spravodlivosti www.slov-lex.sk. V tabuľke je uvedený prehľad súvisiacich právnych predpisov (tabuľka 1).

Faktory práce a pracovného prostredia

Vystaveniu posudku by mal predchádzať prieskum faktorov práce a pracovného pros-

tredia. Pracovné prostredie je jedným z najdôležitejších faktorov pri získavaní nových zamestnancov, ich udržaní a zvyšovaní ich výkonu, keďže väčšinu svojho času strávi pracujúci človek práve na pracovisku. Na organizmus vplývajú rôzne stresory ovplyvňujúce zdravie človeka. Dispozičné, priestorové a ergonomické riešenie pracoviska, vetranie, vykurovanie a osvetlenie sú zabezpečované dohľadom nad stavom pracovného prostredia z hľadiska vhodnosti na vykonávanie činnosti a z dôvodu ochrany zdravia zamestnancov. Vplyv vykonanej práce, pracovného procesu a pracovného prostredia na zdravie pracujúcich vychádza z poznatkov pracovného lekárstva. Zaoberá sa predpokladaním, zisťovaním, hodnotením a reguláciou faktorov pracovného prostredia, ktoré môžu spôsobiť poškodenie zdravia. Základným cieľom odboru je ochrana a podpora zdravia pracovníkov. Poskytuje a uvádza do praxe programy na ochranu zdravia pri práci pre pracovníkov pracujúcich na rizikových pracoviskách a ostatnú pracujúcu populáciu. Podieľa sa na výskume zameranom na odhaľovanie nových druhov poškodení zdravia pri práci, znižovaní rizík ohrozujúcich zdravie, prevencii vzniku pracovných úrazov a chorôb z povolania. Na základe uvedených poznatkov boli vytvorené legislatívne ustanovenia, ktoré umožňujú ich implementáciu do bežnej praxe. Medzi záťažové, zdraviu škodlivé faktory práce a pracovného prostredia patria fyzikálne faktory (napríklad hluk, vibrácie, neionizujúce a ionizujúce žiarenie), chemické faktory (karcinogény

a mutagény), biologické faktory (baktérie, vírusy, huby, parazity) a iné faktory práce a pracovného prostredia (napríklad psychická pracovná záťaž, senzorická záťaž – zraku, sluchu), ktoré podľa súčasných poznatkov vedy spôsobujú alebo môžu spôsobiť poruchy zdravia. V súčasnosti musí 15 % zamestnancov Európskej únie manipulovať pri svojej práci s nebezpečnými látkami a ďalších 15 % uvádza, že pri práci vdychuje dym, výpary, prášky alebo prach. Niektoré veľmi nebezpečné látky, akou je napríklad azbest, ktorý spôsobuje rakovinu pľúc a iné smrteľné ochorenia dýchacích ciest, sú v súčasnosti zakázané alebo sú pod prísnu kontrolou. Stále sa však vo veľkom rozsahu používajú iné škodlivé látky, ale existujú právne predpisy, ktoré zabezpečujú náležité riadenie s nimi súvisiacich rizík (2).

V súvislosti s posudzovaním zdravotného stavu vo vzťahu k práci musí všeobecný lekár pre dospelých ovládať definície niektorých pojmov. Riziková práca je práca, pri ktorej je zvýšené nebezpečenstvo vzniku choroby z povolania, profesionálnej otravy alebo iného poškodenia zdravia v súvislosti s prácou. Expozícia je vystavenie človeka faktoru zo životných a pracovných podmienok. Limit je úroveň expozície, ktorá, aj keď sa pravidelne opakuje počas života, nebude nikdy viesť k negatívne účinku na zdravie podľa súčasného stavu poznania. Z hľadiska zdravotných rizík sú kategorizované nasledovné faktory práce a pracovného prostredia (tabuľka 2). Uvedené faktory majú určené limitné hodnoty a kritériá pre jednotlivé faktory práce

a pracovného prostredia. Legislatívne sú upravené v príslušných nariadeniach vlády Slovenskej republiky alebo vyhláškach Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (MZ SR).

LPP vo vzťahu k práci

Zdravotnou spôsobilosťou sa rozumie telesná a duševná schopnosť vykonať prácu. LPP vo vzťahu k práci sa vykonávajú na základe zamestnávateľom poskytnutých podkladov o vykonávanej práci a pracovných podmienkach zamestnanca a výsledkov hodnotenia zdravotných rizík (3). LPP vo vzťahu k práci je súčasťou zdravotného dohľadu v pravidelných intervaloch s prihliadnutím na charakter práce a pracovné podmienky na pracovisku. Jej účelom je predchádzať, zabrániť vzniku ochorení súvisiacich s prácou alebo chorôb z povolania. LPP vo vzťahu k práci upravuje §30 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, rozvoji a podpore verejného zdravia (3). Pri LPP vo vzťahu k práci sa lekár cielene zameriava na vyšetrenie tých orgánov alebo systémov ľudského tela, ktoré môžu byť poškodené škodlivým faktorom práce alebo pracovného prostredia. U osoby uchádzajúcej sa o zamestnanie, zaradenej do prvej alebo druhej kategórie rizika, u ktorej zdravotnú spôsobilosť na prácu vyžaduje osobitný predpis, LPP vykonávajú lekári pracovnej zdravotnej služby alebo lekári so špecializáciou v špecializačnom odbore všeobecné lekárstvo alebo všeobecná starostlivosť o deti a dorast, ktorí nie sú lekármi pracovnej zdravotnej služby. Základným dokumentom, z ktorého lekár musí vychádzať pri vypracovávaní posudku, je odborné usmernenie MZ SR o náplni lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci (4).

Profesionálne stigmy

Lekár si pri LPP vo vzťahu k práci všimá aj profesionálne stigmy, ktoré môžu vzniknúť pri opakovanom mechanickom pôsobení pracovného nástroja alebo v dôsledku pracovnej polohy, či pôsobenia pracovného prostredia na povrch tela. Môže ísť o mozole, jazvy, teleangiektázie, zmeny farby kože a slizníc, zubov, vlasov, nechťov, deformity kostí, kĺbov a svalov. Ich príčinou je dlhodobé vykonávanie určitých pracovných činností. Profesionálne stigmy nie sú chorobami z povolania a vo väčšine prípadov nespôsobujú pokles pracovnej výkonnosti. Spravidla po nich zostávajú trvalé kozmetické defekty. Niektoré vrodené alebo vývojové poruchy podpornej a pohybovej sústavy, predovšetkým chrbtice, sa môžu v dôsledku dlhodobého vplyvu pracovného prostredia nežiaduco fixovať a spôsobovať

Tabuľka 1. Prehľad právnych predpisov súvisiacich s posudzovaním vzťahu k práci

355/2007 Z. z.	Zákon o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
124/2006 Z. z.	Zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
125/2006 Z. z.	Zákon o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov
311/2001 Z. z.	Zákonník práce v znení neskorších predpisov
377/2004 Z. z.	Zákon o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
576/2004 Z. z.	Zákon o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
578/2004 Z. z.	Zákon o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
115/2006 Z. z.	Nariadenie vlády Slovenskej republiky (NV SR) o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou hluku v znení NV SR č. 555/2006 Z. z.
416/2005 Z. z.	NV SR o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou vibráciám v znení NV SR č. 629/2005 Z. z.
253/2006 Z. z.	NV SR o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou azbestu pri práci
276/2006 Z. z.	NV SR o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri práci so zobrazovacími jednotkami
281/2006 Z. z.	NV SR o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri ručnej manipulácii s bremenami
329/2006 Z. z.	NV SR o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou elektromagnetického poľu v znení NV SR č. 217/2008 Z. z.
83/2013 Z. z.	NV SR o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou biologickým faktorom pri práci
585/2008 Z. z.	Vyhláška MZ SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o prevencii a kontrole prenosných ochorení v znení vyhlášky MZ SR č. 273/2010 Z. z. (povinné a odporúčané očkovanie osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz)
355/2006 Z. z.	NV SR o ochrane zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou chemickým faktorom pri práci v znení NV SR č. 471/2011 Z. z. a v znení 82/2015 Z. z.
356/2006 Z. z.	NV SR, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 356/2006 Z. z. o ochrane zdravia zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou karcinogénnym a mutagénnym faktorom pri práci v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 301/2007 Z. z. a v znení 83/2015 Z. z.
410/2007 Z. z.	NV SR o minimálnych zdravotných a bezpečnostných požiadavkách na ochranu zamestnancov pred rizikami súvisiacimi s expozíciou umelému optickému žiareniu
208/2014 Z. z.	Vyhláška MZ SR o podrobnostiach o rozsahu a náplni výkonu pracovnej zdravotnej služby, o zložení tímu odborníkov, ktorí ju vykonávajú a o požiadavkách na ich odbornú spôsobilosť
448/2007 Z. z.	Vyhláška MZ SR o podrobnostiach o faktoroch práce a pracovného prostredia vo vzťahu ku kategorizácii prác z hľadiska zdravotných rizík a o náležitostiach návrhu na zaradenie prác do kategórií a v znení 98/2016 Z. z.
461/2003 Z. z.	Zákon o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (príloha č. 1 Zoznam chorôb z povolania)
504/2006 Z. z.	Vyhláška MZ SR o spôsobe hlásenia, registrácie a evidencie choroby z povolania a ohrozenie chorobou z povolania v znení vyhlášky MZ SR č. 501/2011 Z. z.
542/2007 Z. z.	Vyhláška MZ SR o podrobnostiach o ochrane zdravia pred fyzickou záťažou pri práci, psychickou pracovnou záťažou a senzorickou záťažou pri práci
99/2016 Z. z.	Vyhláška MZ SR o podrobnostiach o ochrane zdravia pred záťažou teplom a chladom pri práci
340/2006 Z. z.	NV SR o ochrane zdravia osôb pred nepriaznivými účinkami ionizujúceho žiarenia pri lekárskom ožiarení
345/2006 Z. z.	NV SR o základných bezpečnostných požiadavkách na ochranu zdravia pracovníkov a obyvateľov pred ionizujúcim žiarením
346/2006 Z. z.	NV SR o požiadavkách na zabezpečenie radiačnej ochrany externých pracovníkov vystavených riziku ionizujúceho žiarenia počas ich činnosti v kontrolovanom pásme
387/2006 Z. z.	NV SR o požiadavkách na zaistenie bezpečného a zdravotného značenia pri práci
391/2006 Z. z.	NV SR o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na pracovisko
396/2006 Z. z.	NV SR o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách na stavenisko
392/2006 Z. z.	NV SR o minimálnych bezpečnostných a zdravotných požiadavkách pri používaní pracovných prostriedkov
393/2006 Z. z.	NV SR o minimálnych požiadavkách na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vo výbušnom prostredí

395/2006 Z. z.	NV SR o minimálnych požiadavkách na poskytovanie a používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov
272/2004 Z. z.	NV SR, ktorým sa ustanovuje zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané tehotným ženám, matkám do konca deviateho mesiaca po pôrode a dojčiacim ženám, zoznam prác a pracovísk spojených so špecifickým rizikom pre tehotné ženy, matky do konca deviateho mesiaca po pôrode a pre dojčiace ženy, a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní týchto žien v znení NV SR č. 310/2010 Z. z.
286/2004 Z. z.	NV SR, ktorým sa ustanovuje zoznam prác a pracovísk, ktoré sú zakázané mladistvým zamestnancom, a ktorým sa ustanovujú niektoré povinnosti zamestnávateľom pri zamestnávaní mladistvých zamestnancov v znení Nariadenie vlády SR č. 309/2010 Z. z.
148/2010 Z. z.	Vyhláška MZ SR o účele, obsahu a rámcových programoch rekondičného pobytu
245/2010 Z. z.	Vyhláška Ministerstva dopravy, pôšt a telekomunikácií Slovenskej republiky o odbornej spôsobilosti, zdravotnej spôsobilosti a psychickej spôsobilosti pri prevádzkovaní dráhy a dopravy na dráhe
508/2009 Z. z.	Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci s technickými zariadeniami tlakovými, zdvíhacími, elektrickými a plynovými a ktorou sa ustanovujú technické zariadenia, ktoré sa považujú za vyhradené technické zariadenia v znení 234/2014 Z. z.
45/2010 Z. z.	Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri poľnohospodárskej práci
46/2010 Z. z.	Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorou sa ustanovujú podrobnosti na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri lesnej práci a podrobnosti o odbornej spôsobilosti na výkon niektorých pracovných činností a na obsluhu niektorých technických zariadení
500/2006 Z. z.	Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorou sa ustanovuje vzor záznamu o registrovanom pracovnom úraze
437/2004 Z. z.	Zákon o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia a o zmene a doplnení zákona NR SR č. 273/1994 Z. z. o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní v znení neskorších predpisov, v znení 204/2014 Z. z.

Tabuľka 2. Faktory s určenými limitnými hodnotami

1.	Hluk
2.	Vibrácie
3.	Ionizujúceho žiarenia
4.	Elektromagnetické žiarenie
5.	Ultrafialové žiarenie (optické žiarenie)
6.	Infračervené žiarenie (optické žiarenie)
7.	Laserové žiarenie (optické žiarenie)
8.	Tepelno-vlhkostná mikroklima
9.	Chemické faktory
10.	Karcinogénne a mutagénne faktory
11.	Biologické faktory
12.	Fyzická záťaž
13.	Psychická pracovná záťaž
14.	Zvýšený tlak vzduchu
15.	Pevné aerosóly (prach)

i vážne zdravotné problémy (bolesti, poruchy funkcie a pod.). Chronické hyperkeratózy (callus) – mozole – vznikajú najčastejšie na koži rúk a nôh v dôsledku pôsobenia pracovného nástroja alebo opracovávaného predmetu. Na rukách sa vyskytujú napríklad u pracovníkov s lopatou, vznikajú pri brúsení, leštení, práci na hrnciarskom kruhu, u zametačov ulíc, mäsiarov, rezbárov, kamenárov, kováčov. Na predkoleniach vznikajú v oblasti tibiie typické hyperkeratózy u maliarov, podobne na kolenách pri dlhodobej práci v kľaku u parketárov, baníkov, ďalej na chodidlách u tanečníkov, modeliek, baletiek a pod. (5).

Druhy LPP vo vzťahu k práci

1. Vstupná LPP (pred uzatvorením pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu)
2. Periodická LPP (v súvislosti s výkonom práce sa vykonáva v intervaloch podľa osobitného predpisu)
3. Výstupná LPP (po skončení pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu)
4. Následná LPP (zamestnanca, ktorý vykonával prácu zaradenú do tretej alebo štvrtej kategórie, ktorá môže spôsobiť neskoré následky na zdraví aj po dlhšom čase po prerušení expozície rizikovému faktoru)
5. Mimoriadna LPP (orgán verejného zdravotníctva aj lekár, ktorý posudzuje zdravotnú spôsobilosť na prácu môže nariadiť mimoriadnu LPP)

Kedy je potrebné vykonať LPP vo vzťahu k práci:

1. u zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce (práce zaradené do 3. a 4. kategórie), u osôb, ktorých práca je zaradená do prvej alebo druhej kategórie sa LPP vo vzťahu k práci vykonávajú, ak to vyžaduje osobitný predpis alebo ak o vykonanie lekárskej preventívnej prehliadky zamestnanec požiada,

2. pred uzatvorením pracovnoprávneho vzťahu alebo obdobného pracovného vzťahu fyzickej osoby, ktorá sa uchádza o zamestnanie, alebo pred začatím výkonu práce fyzickej osoby – podnikateľa, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby, je zameraná na zisťovanie už rozvinutých chorobných nálezov, ale aj klinicky sa neprejavujúcich, ale už zistiteľných rizikových ukazovateľov vzniku choroby z povolania alebo ochorenia v súvislosti s prácou, ako aj choroby, ktorá by mohla znamenať neskôr vznik zdravotnej kontraindikácie pre vykonávanie danej práce,
3. pri opakovanom výskyte choroby z povolania na tom istom pracovisku, ak vykonávajú rovnakú profesiu ako zamestnanec, ktorému bola uznaná choroba z povolania,
4. ak zamestnanci nevykonávali prácu dlhšie ako šesť mesiacov zo zdravotných dôvodov (napríklad z dôvodu dlhodobej pracovnej neschopnosti) a ich práca je zaradená do 2., 3. alebo 4. kategórie.

Proces vypracovania lekárskeho posudku

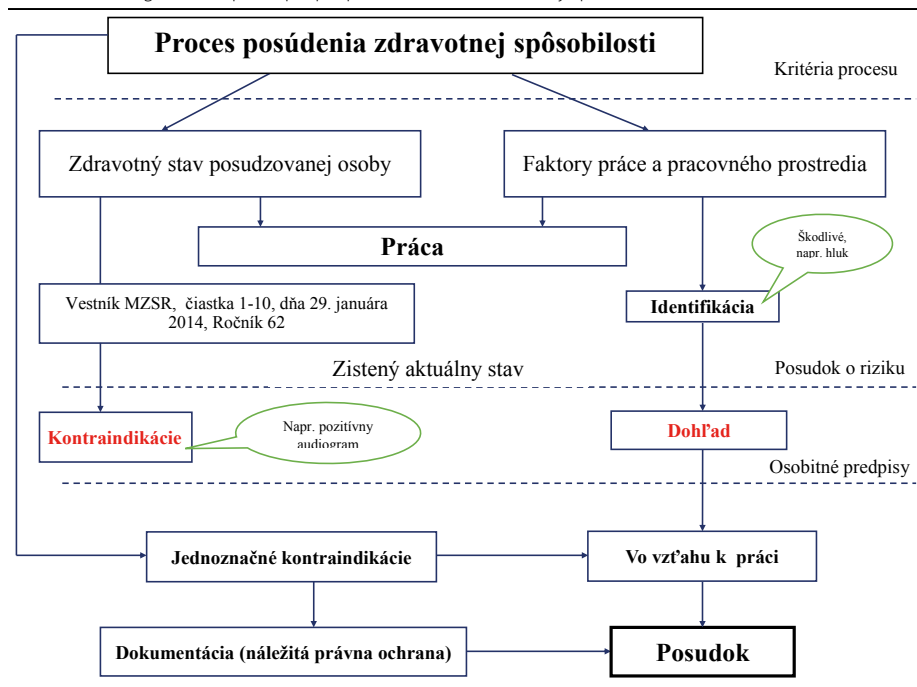
Zdravotná spôsobilosť sa posudzuje lekárskou preventívnou prehliadkou vo vzťahu k práci a hodnotením zdravotného rizika z expozície faktormi práce a pracovného prostredia (obrázok 1). Štandardizácia procesu posudzovania zvyšuje efektivitu práce v ambulancii všeobecného lekára a predchádza nedorozumeniam či chybám. Pozostáva z nasledujúcich krokov: zber informácií, vyšetrenie sestrou a lekárom, samotné vypracovanie posudku. Neoddeliteľnou súčasťou každej LPP vo vzťahu k práci sú: podrobne odobratá anamnéza, základné fyzikálne vyšetrenie vrátane laboratórnych výsledkov a doplnkové vyšetrenia, ktoré sa vykonávajú ako neoddeliteľná súčasť každej LPP vo vzťahu k práci v rozsahu stanovenom pri jednotlivých faktoroch, pri skupinách faktorov alebo vykonávanej práci. Doplnkové vyšetrenia, ktoré sa vykonávajú v odôvodnených prípadoch, sú individuálne indikované lekárom vykonávajúcim LPP vo vzťahu k práci, vyplývajú z identifikovaných a posúdených zdravotných rizík, pôsobenia faktorov práce a pracovného prostredia, vykonávanej práce, možného poškodenia zdravia z práce alebo sú potrebné na vylúčenie kontraindikácií. Relevantným zdrojom informácií o posudzovanej osobe je zdravotná dokumentácia alebo výpis z nej. Lekár vykonávajúci LPP vo vzťahu k práci si vyžiada údaje o zdravotnom stave posudzovanej osoby (nie staršie ako 3 mesiace) formou výpisu zo zdravotnej dokumentácie od všeobecného lekára, s ktorým je posudzovaná osoba v zmluvnom

vzťahu, alebo od lekára špecialistu, u ktorého je alebo bola vyšetovaná osoba liečená alebo dispenzarizovaná. Nahliadnutím do zdravotnej dokumentácie sa zisťuje, či posudzovaná osoba nie je v súčasnosti pod lekársym dohľadom, prítomnosť záchvatových ochorení, závislosť od psychotropných a omamných látok, prekonané ochorenia, operácie či úrazy, ale aj stav očkovania (napríklad tetanus). Dôležité sú aj aspekty a stavy, ktoré by negatívne ovplyvňovali zdravotnú spôsobilosť a priebeh pracovných neschopností. Rozhovorom získame dôkladnú rodinnú, osobnú, sociálnu, pracovnú, liekovú anamnézu, anamnézu škodlivých návykov, u žien nezabúdame na gynekologickú anamnézu. V procese posudzovania LPP vo vzťahu k práci zohráva dôležitú úlohu sestra. Zúčastňuje sa celého procesu posudzovania, preberá výpis zo zdravotnej dokumentácie, pomáha posudzovanému pri vyplnení zdravotného dotazníka, realizuje predpísané vyšetrenia (meranie fyziologických funkcií, antropometrické merania, vyšetrenie zraku, sluchu, chladový test, EKG). V prípade potreby, v súlade s odborným usmernením MZ SR o náplni preventívnych prehliadok, môže odoslať posudzovanú osobu na odborné ošetrenie (napríklad perimeter, audiogram). Lekár v procese posudzovania LPP vo vzťahu k práci dohliada nad celým jeho priebehom. Mal by kontrolovať vyplnený dotazník a oboznámiť sa so zdravotným stavom pacienta z výpisu zo zdravotnej dokumentácie. Pri vypracovávaní posudku vo vzťahu k práci by sa mal lekár zamerať na získanie dôkladnej anamnézy vrátane podrobnej pracovnej a sociálnej anamnézy, ktorá vylúči alebo potvrdí kontraindikácie k faktorom práce a pracovného prostredia, napríklad nočná práca – kontraindikácie: záchvatovité a kolapsové stavy, depresívne a psychotické stavy, závažné duševné poruchy, závažné poruchy správania, chronické poruchy spánku, závažné nekorigované poruchy videnia, závažné kardiovaskulárne a respiračné ochorenia s ťažkou funkčnou poruchou, závažné endokrinné ochorenia (diabetes mellitus na inzulíne), drogová a alkoholová závislosť (6).

Katalóg pracovných pozícií

Lekársky posudok sa vydáva na žiadosť osoby, ktorej sa má posudzovanie týkať, alebo na žiadosť právnickej osoby so súhlasom takejto osoby. Pri vypracovaní posudkov je potrebná aj komunikácia so zamestnávateľom, ktorý je vo väčšine prípadov zároveň objednávateľom posudkov. Je dôležité mať vypracovaný katalóg pracovných pozícií, v ktorom je uvedené pracovisko, druh práce, všeobecná charakteristika jednotlivých profesií, dĺžka expozície, faktory práce

Obrázok 1. Algoritmus postupu pri posudzovaní zdravotnej spôsobilosti

a pracovného prostredia, a výsledky posúdenia zdravotných rizík (práca podľa osobitných predpisov). Pri LPP vo vzťahu k práci a vypracovaní posudku je potrebné zohľadniť spolupôsobiace alebo kombinované účinky škodlivých faktorov práce a pracovného prostredia.

Náležitosti posudku

Lekár, ktorý posudzuje zdravotnú spôsobilosť na prácu, zaznamená výsledky vyšetrení LPP vo vzťahu k práci do svojej zdravotnej dokumentácie a vypracuje lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu. Lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu obsahuje evidenčné číslo, údaje o zamestnávateľovi, a to obchodné meno, právnu formu a sídlo právnickej osoby alebo obchodné meno a miesto podnikania fyzickej osoby – podnikateľa; údaje o zamestnancovi alebo fyzickej osobe – podnikateľovi, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby, a to meno, priezvisko, dátum narodenia, adresu bydliska, pracovné zaradenie, posudzovanú prácu, faktory práce a pracovného prostredia a kategóriu práce pre jednotlivé faktory práce a pracovného prostredia. Zdravotná spôsobilosť môže byť na základe zdravotného stavu osoby podmienená.

Záver lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu znie:

- a) spôsobilý na výkon posudzovanej práce,
- b) spôsobilý na výkon posudzovanej práce s dočasným obmedzením (posudzujúci lekár uvedie pracovné operácie, ktoré posudzovaná osoba nemôže vykonávať a časové obmedzenie),

- c) spôsobilý na výkon posudzovanej práce s trvalým obmedzením (posudzujúci lekár uvedie pracovné operácie, ktoré posudzovaná osoba nemôže vykonávať),
- d) dočasne nespôsobilý na výkon posudzovanej práce (posudzujúci lekár uvedie časové obmedzenie),
- e) dlhodobu nespôsobilý na výkon posudzovanej práce.

Lekársky posudok o zdravotnej spôsobilosti na prácu odovzdá zamestnávateľovi alebo fyzickej osobe – podnikateľovi, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby; kópie lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu doručí zamestnancovi a lekárovi, s ktorým má posudzovaná osoba uzatvorenú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti a na požiadanie mu poskytne výsledky vyšetrení získané pri výkone LPP vo vzťahu k práci. Vzory lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu sú uvedené v prílohe č. 3c k zákonu č. 355/2007 Z. z. (vzory posudkov nájdete v internetovej verzii článku na www.solen.sk).

Evidencia

Lekár vykonávajúci posudkovú činnosť vedie osobitnú evidenciu vydaných posudkov o zdravotnej spôsobilosti, ktorá obsahuje: meno a priezvisko posudzovaného, dátum narodenia alebo rodné číslo, evidenčné číslo posudku, dátum vydania posudku a záver lekárskeho posudku.

Záver

Vystavenie posudku je závažným medicínskym právnym aktom. Dokumentácia, ktorá súvisí s vypracovaním posudkov má viesť k lo-

gickému záveru posudku, mala by byť objektívna a obhájitelná aj po niekoľkých rokoch. Aby sa lekár v budúcnosti vyhol možným právnym sporom, je dôležité dodržiavať nasledujúce zásady: dôkladne sa oboznámiť so zdravotným stavom posudzovanej osoby, neustále sledovať súvisiace aktuálne právne predpisy, poznať faktory práce a pracovného prostredia, dodržiavať náležitosti pri vystavovaní lekárskeho posudku (na predpísanom tlačive), neuvádzať v závere diagnózy posudzovanej osoby pre zamestnávateľa.

Literatúra

1. Zákon č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
2. Európska agentúra pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci. Nebezpečné látky [online]. 2016 EU-OSHA/agentúra Európskej únie. 2016. Available from: <<https://osha.europa.eu/sk/themes/dangerous-substances>>.
3. Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov.
4. Vestník MZ SR o náplni lekárskeho preventívneho prehliadok vo vzťahu k práci. Ročník 62. Čiastka 1–10. 29. január 2014.
5. Fathi A. Posúdenie zdravotného stavu vo vzťahu k práci. *Via pract.* 2008;5(12):548–551.

6. Tuček M, Cikrt M, Pelclová D. *Pracovní lékařství pro praxi*. Praha: Grada; 2005: 210.

MUDr. Ahmadullah Fathi
PULSE medicine, s. r. o.
 Mierová 1, 059 21 Svit
 fathia@post.sk

VZORY LEKÁRSKYCH POSUDKOV O ZDRAVOTNEJ SPÔSOBILOSTI NA PRÁCU

A. Vzor lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti zamestnanca na prácu

Pracovná zdravotná služba: ^{*)}

Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti: ^{*)}

Evidenčné číslo posudku:

Názov:

Sídlo:

IČO:

LEKÁRSKY POSUDOK o zdravotnej spôsobilosti na prácu

Údaje o zamestnávateľovi:

a) ak ide o právnickú osobu^{*)}

Obchodné meno a právna forma:

Sídlo:

b) ak ide o fyzickú osobu – podnikateľa^{*)}

Meno a priezvisko:

Miesto podnikania:

Údaje o zamestnancovi:

Meno a priezvisko:

Dátum narodenia:

Bydlisko:

Osobné číslo: ^{*)}

Pracovisko:

Profesia – pracovné zaradenie – posudzovaná práca:

Faktory práce a pracovného prostredia:

Kategória práce¹⁾ pre jednotlivé faktory práce a pracovného prostredia:

Práca podľa osobitných predpisov: ^{*)}

Záver:

a) Spôsobilý na výkon posudzovanej práce^{*)}

b) Spôsobilý na výkon posudzovanej práce s dočasným obmedzením^{*)}

.....
(uviesť pracovné operácie, ktoré nemôže vykonávať, a časové obmedzenie)

c) Spôsobilý na výkon posudzovanej práce s trvalým obmedzením^{*)}

.....
(uviesť pracovné operácie, ktoré nemôže vykonávať)

d) Dočasne nespôsobilý na výkon posudzovanej práce^{*)}

.....
(uviesť časové obmedzenie)

e) Dlhodobo nespôsobilý na výkon posudzovanej práce^{*)}

.....
odtlačok pečiatky s uvedením špecializácie lekára
a podpis lekára vykonávajúceho lekársku preventívnu
prehliadku vo vzťahu k práci

Dátum:

^{*)} Nehodiace sa prečiarknite.

¹⁾ § 31 ods. 1 až 5 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

B. Vzor lekárskeho posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu fyzickej osoby – podnikateľa, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby

Pracovná zdravotná služba: ¹⁾

Poskytovateľ zdravotnej starostlivosti: ¹⁾

Evidenčné číslo posudku:

Názov:

Sídlo:

IČO:

**LEKÁRSKY POSUDOK
o zdravotnej spôsobilosti na prácu**

Údaje o fyzickej osobe – podnikateľovi, ktorá nezamestnáva iné fyzické osoby:

Meno a priezvisko:

Dátum narodenia:

Miesto podnikania:

Pracovisko:

Profesia – pracovné zaradenie – posudzovaná práca:

Faktory práce a pracovného prostredia:

Kategória práce¹⁾ pre jednotlivé faktory práce a pracovného prostredia:

Práca podľa osobitných predpisov: ¹⁾

Záver:

a) Spôsobilý na výkon posudzovanej práce¹⁾

b) Spôsobilý na výkon posudzovanej práce s dočasným obmedzením¹⁾

.....
(uviesť pracovné operácie, ktoré nemôže vykonávať, a časové obmedzenie)

c) Spôsobilý na výkon posudzovanej práce s trvalým obmedzením¹⁾

.....
(uviesť pracovné operácie, ktoré nemôže vykonávať)

d) Dočasne nespôsobilý na výkon posudzovanej práce¹⁾

.....
(uviesť časové obmedzenie)

e) Dlhodobu nespôsobilý na výkon posudzovanej práce¹⁾

.....
odtlačok pečiatky s uvedením špecializácie lekára
a podpis lekára vykonávajúceho lekársku preventívnu
prehliadku vo vzťahu k práci

Dátum:

¹⁾ Nehodiace sa prečiarknite.

¹⁾ § 31 ods. 1 až 5 zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.